

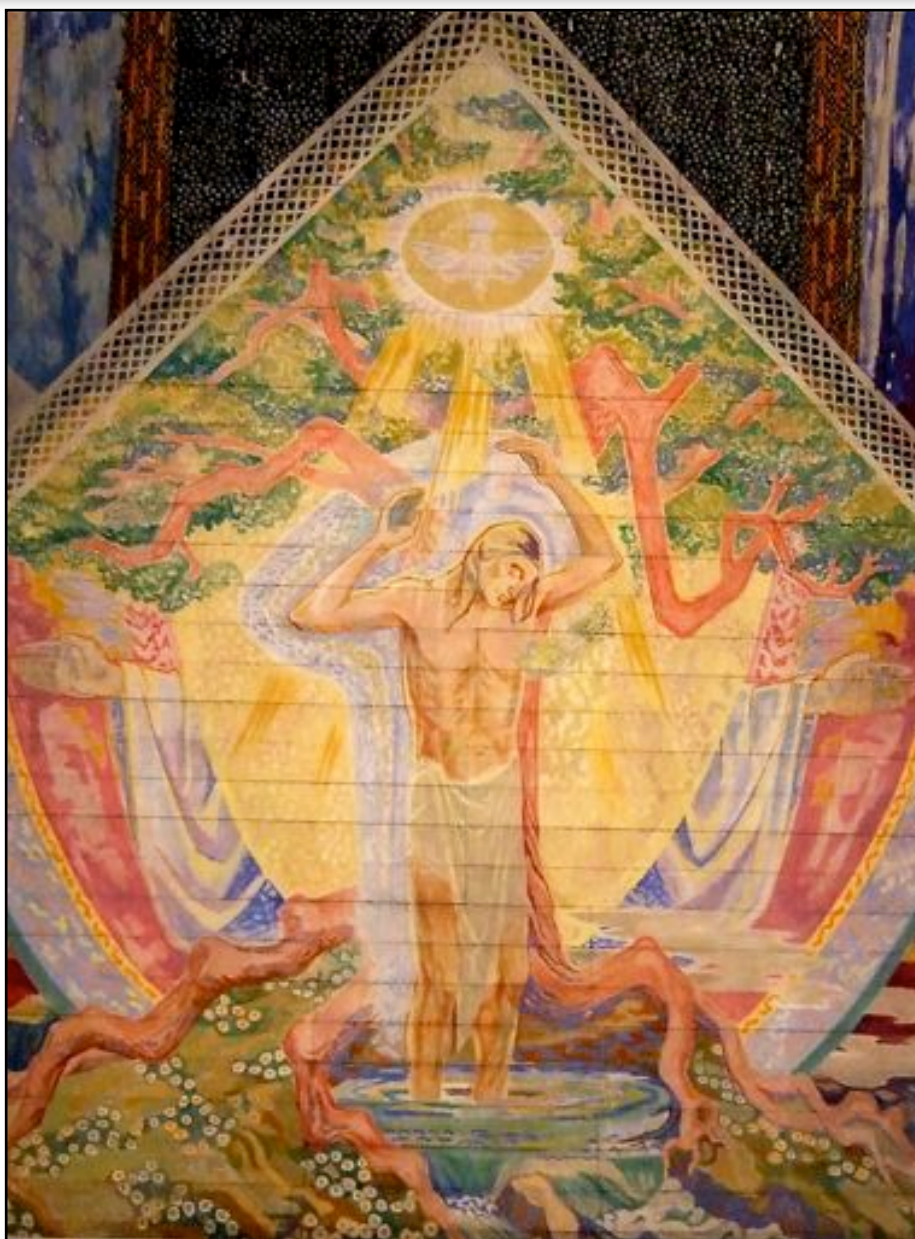
Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
"Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd"
Augustinus

Kyrkblad – Evangelisk – lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke

Nr 2. 2010 årgang.14

"Kristusutsnitt fra maleri i Oslo Domkirke" - Foto: GAHjorthaug

GRATIA

Utgis av:
Den Evangelisk
Lutherske Bekjennelseskirke/
Evangelisk-lutherska bekännelsekyrkan

Ansv.red.Gunnar Edwardsson,
Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug
gunnar.hjorthaug@tele2.no

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Gunnar Edwardsson, sekr./sekr
Jan-Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.
Nils Svensson.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11 32
Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

Kh Åke Malander,
Åkerlännä 40
S-743 71Björklinge,
Tlf/fax 018/356140/356235
ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult

Kh Gunnar Edwardsson,
Fågelsångsv.14
S-341 31 Ljungby,
Tlf/fax 0372/62952
gedwardsson@telia.com

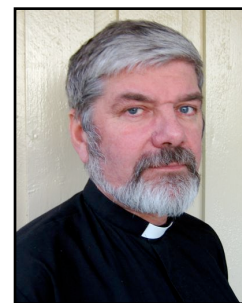
S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå

Kh Gunnar Byström,
Fäbodgatan 34, S-931 56 Skellefteå,
Tlf/fax 0910/35008
bystrom@torpet.ac

Den lutherske menighet, Knapstad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
Rugdeveien.3 N-1823 Knapstad
Tlf/fax 69 92 11 32
asbj.hjorthaug@c2i.net

Hvorfor kirke?

Mark 1,14-15 Etter at Johannes var kastet i fengsel, kom Jesus til Galilea og forkynte Guds evangelium og sa:

"Tiden er kommet, Guds rike er nær. Vend om og tro på evangeliet!"

Her er kirkens rolle – det er sørge for at du blir minnet om igjen og igjen hva du har i Kristus og at Guds rike er nær. Du må ikke miste dette av synet. - Du må holde fast ved det. En gang skal du se det fullkomne Guds rike der han sitter på sin trone i himmelen.

Hva er det som særkjennes oss som kirke? Hva er vår profil, hva er våre kjennemerker?

Det er at vi forkynner det glade budskap om at Guds rike er nær. Det er ditt det er gratis, du får det for intet.

Når og hvordan gjør vi det?

1. Vi holder klart og rent læren om rettferdiggjørelsen. Gud rettferdiggjør oss ved troen på Jesus Kristus – av nåde og uten gjerninger.

2. Vi deler rett mellom lov og evangelium. Loven fordømmer oss og slår oss ned i støvlene, evangeliet reiser oss opp og lar oss fortrøste oss i Jesus Kristus. Der dette skjer der er Guds rike på jord.

Dette er ikke bare ord- du involveres i aktiv bruk av nådemidlene som forvaltes av en prest og i en menighet og kirke. Vi får det som en gave. Vi ber om det i "Fader vår", "komme ditt rike". Ta imot det som et barn. Guds rike hører barna til. Du må bli som et barn, barnslig, tillitsfull og ukomplisert.

Kjemp for å beholde det, det er verd alt. Her er berettigelsen vår som kirke.

Tiden er kommet, Guds rike er nær. Vend om og tro på evangeliet!". Vi skal bli bevart .Våre barn skal bli bevart. Det er for at andre også skal komme til tro og bli bevart.

Utdrag fra innledningen til Årsmøtet 2010.

Asbjørn Hjorthaug

Om kyrkans år och dagar

Från Helga Trefaldighet till Domssöndagen.

Vi har i ett par tidigare nummer talat om den första halvan av kyrkoåret, julkretsen och påskkretsen. Det återstår då att nu helt kort behandla den andra halvan, den som man brukar kalla "den festlösa delen".

Detta uttryck betyder bara att det inte infaller någon stor högtid under denna period, men för Kristi församling är det likväl en fest varje söndag, då man samlas till Herrens sköna gudstjänst.

Trefaldighetstiden, som är den vanliga benämningen på dessa ca 25 veckor, börjar med söndagen efter Pingst, Helga Trefaldighets dag, den Heliga Treenighetens söndag. Det är en högtidsdag i vit skrud. En särskild fest just för själva treenigheten blev allmän först sent under medeltiden, och den är därmed den yngsta av kyrkans högtider. Evangelietexten handlar om dopet, vilket passar bra, ty dopet sker ju i vatten i den treenige Gudens namn, i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Tre personer – en sann Gud. Efter som det samtidigt är Pingstens

oktavdag kan man stundom se röd färg istället för vit.

Under trefaldighetstidens många söndagar belyses de flesta sidor av den kristna tron och det kristna livet, så att vi därvid kan följa aposteln Paulus föredöme och förkunna allt Guds rådslut, allteftersom ämnena växlar från söndag till söndag. På den 5:e söndagen, som även kallas Petri och Pauli dag, läser vi om det stora fiskafänget där Petrus får kallelsen att bli människofiskare, får kallelsen till predikoämbetet, som ju går tillbaka på apostlarnas

Fra Vatikanen i Roma" Foto: G.A.Hj.

kallelse. På den 6:e söndagen får vi lära oss att det krävs en rättfärdighet som är långt bättre än fariseernas för att komma in i himmelriket och vari denna bättre rättfärdighet består. När den 10:e söndagen talar om Jerusa-

lems förstörelse, när Herrens tempel förvandlas till en rykande ruinhög, då påminns vi om hur Gud själv har definitivt satt punkt för det gamla förbundet, dess ordningar ska aldrig mer tillämpas och iakttas.

Den 13:e söndagen har den kända liknelsen om den barmhärtige samariten, en liknelse som tyvärr ofta förvandlas till platt moralism, som t.ex. när Svenska kyrkans evangeliebok

har rubriken Medmänniskan. Har man inte förstått eller har man inte velat förstå?

Två viktiga teman avhandlas på 17:e och 23:e söndagen, den kristna friheten respektive skillnaden mellan andligt och världsligt. En särställning intar den 7:e söndagen, som firas som Kristi Förklarings dag. Den bekännelse som lärjungarna hade avlagt vid Cæsarea Filippi

bekräftas, när Jesus låter sin gudomliga härlighet stråla fram inför deras ögon. Och från den dagen börjar han undervisa dem om det som ska ske i Jerusalem.

Den långa raden av vanliga söndagar (det blir mellan 20 och 25) bryts av ett antal mindre hög-

tider som infaller under den här tiden, och som då slår ut den ordinarie söndagen. Den första är den helige Johannes Döparens dag, som för oss på norra halvklotet också är Midsommardagen. Det är Johannes födelse inte hans martyrium som firas, så det är vit skrud. I vår kyrka, ELBK, firar vi Johannes Döparen på den lördag som är Midsommardagen och sedan på söndagen den

Augsburgska Bekännelsens dag i tacksamhet till Gud för reformationen. Eftersom midsommarhelgen infaller omkring den 25 juni, så blir det ju ungefär på årsdagen av Augustana. Reformationsdagen har röd färg.

I månadsskiftet september oktober infaller den helige Mikael's dag, som undervisar oss om änglarna, dessa okroppsliga himmelska väsen som Gud sänder ut till tjänst för oss. Som ängladag har den vit skrud.

Den första november är det Allhelgonadagen, men den firas (i Sverige) sedan 1953 på närmaste lördag under namnet Alla Helgons dag. Trots att de flesta av dessa "alla helgon" förmodligen blev martyrer, så firas dagen i vit färg. Det har tidigare funnits fler liknande småhelgdagar som drogs in 1772, men många av de texter som hörde dit läser vi nu i andra och tredje årgångens prediko- och aftonsångstexter. En

egenhet hos dessa mindre högtider är att de saknar oktav, dvs. de färgar inte av sig på de följande veckodagarna; har man en gudstjänst eller förrättning under veckan så återgår man till den ordinarie söndagens texter och färg.

Kyrkoårets två sista söndagar ställer oss inför evighetens allvar, Människosönens ankomst och den yttersta domen. Men det är

“Nöckelmakten Matt 16 :19
Vatikanet i Roma” Foto:G.A.Hj.

inte bara domens tunga allvar som präglar dessa söndagar; hit hör även glädjen över Jesu lärjungars slutliga befrielse. Bibelns slutord är ju en bön: Amen, kom, Herre Jesus!

Kyrkoåret inleddes med Herrens ankomst, Kristus rider in i Jerusalem och hyllas med Hosianarop: Välsignad vare han som kommer i Herrens namn. Och på Domssöndagen sluts cirkeln med

Herrens ankomst, inte på en åsna utan på himmelens skyar, inte under människors hyllningsrop utan med mer än tolv legioner änglars jubelkör: Hosanna, välsignad vare han som kommer i sin härlighet för att hämta hem sin brud till den eviga saligheten i det himmelska Jerusalem.

Datum för vissa högtider och antalet helgdagar varierar ju från år till år, och nyckeln till detta är

Påskan. Känner vi datum för Påskdagen så har vi också alla andra data. Om Påskan exempelvis infaller den 15 april så vet vi att: det blir fem söndagar efter Epifania, men den femte slås ut av Kyndelsmässodagen, det blir 22 söndagar efter Trefaldighet, 1 i Advent infaller den 2 december och Juldagen blir en tisdag.

Till sist måste än en gång påminnas om att hela anordningen

med kyrkoåret och dess helger och söndagar inte är något gudomligt bud utan en fri sak, som Kristi kyrka genom århundradens erfarenhet har funnit vara en god och väl beprövad pedagogisk ordning.

Åke Malander

Åtta saligheter

(Andaktsserie över Matt 5:1-12)

III. "Saliga är de saktmodiga, ty de skall ärva jorden."

Vilka är de som ärver jorden - mänskligt sett? Jo världens barn, de som har de vassaste armbågarna och mest makt. Men Jesus gav sina lärjungar dessa ORD, strax före sin himlafärd: "Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gå förden-skull ut och gör alla folk till lärjungar. Döp dem i Faderns och Sonens och Den Helige Andes, Namn. Och lär dem att hålla allt vad JAG har befallt er. Och se, JAG ÄR med er alla dagar intill tidens slut." /Mt28:18f - Liksom detta: "Gå ut, se Jag sänder er som lamm mitt ibland vargar" /Lk. 10:3 - Och en ängslig Pilatus frågar Jesus: "Är du judarnas konung?" Jesus svarar: "Mitt Rike är inte av den här världen." - Pilatus är inte nöjd utan frågar: "Du är alltså en konung?" Och får svaret: "Det är som du säger, Jag är en konung. Till det är Jag född, ... att Jag skall vittna för Sanningen. Var och en som är av Sanningen hör min röst." /Jh 18:33,36,37

Kristi saktmodiga lärjungar fick här sin reseorder, och sitt förhållningssätt gentemot världen, med alla dess människor och riken. "Lär av mig, som är mild och ödmjuk i hjärtat, så skall ni finna ro för era själar." /Mt:11:29 De hade ju följ med honom länge, och var väl bekanta med profeten Sakarja och hans Ord om Rättfärdighetens Konung: "Se, din Konung kommer till dig. Rättfärdig och segerrik är Han. Han kommer ödmjuk, ridande på en åsna." /Sak 9:9

Hans ärende beskriver Anden så: "För ditt Förbundsblod skall JAG släppa dina fångar fria ur groppen där inget vatten finns. Vänd åter till ert fäste, ni fångar som har ett hopp. Ja, idag

förkunnar JAG för er, att JAG skall ger er dubbelt igen" / 9:12 Saktmodets Konung ger här sina Saliga 'Löftets andliga arvsrätt till jorden', men - att så länge de vandrar på jorden står de under Ordet: "Ge kejsaren vad kejsaren tillhör och Gud vad Gud tillhör." / Mk.12:17

"Det är fullbordat", ljud Kungs-Ordet från korset. Allt var redo, Konungen hade befriat alla fångar ur världsfurstens fängelse alltsedan Adams fall. Därefter ympar Han in sitt Saktmodets Ande i sina lärjungar. Och de bär ut vittnesbördet om Kristi seger i vårt ställe - över Satan, Döden och Lagen. Detta var Sanningens seger över Lögnaren och Lög-nen! De Saliga skulle segra över världen i Kristi Ande, med

*"Jeg vil gjøre dere til menneskefiskere
Fra Vatikanet. Foto: G.A.Hj*

Vittnesbördet/E til vangeliet om syndernas förlåtelse, för Kristi skull.

"Du skall inte förolämpa någon, inte vara stridslysten utan foglig och visa vänlighet mot alla människor." /Tit.3:2 - Ty när de predikade Kristi seger på korset, var det h a n s ORD och h a n s KRAFT, som övertygade och

skapade tro! Till denna tro fogade Herrens själv gärningar/Ef.

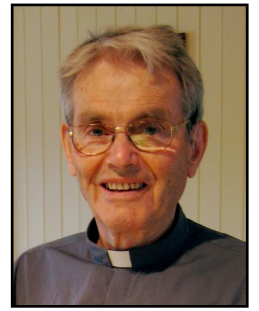
2:10 - "för att vi skall vandra i dem" - dvs vara saktmodiga och barmhärtiga vänner mot vår nästa. "Vedergäll inte ont med ont, eller smädelse med smädelse, utan välsigna i stället, eftersom ni är kallade att ärva välsignelse." /1Petr 3:9 - Ja, att ärva saktmod av sin himmelske Far, Saktmodets Konung och GUD.

"Ty det som i världen var föraktat utvalde Gud - det som ingenting var - för att HAN skulle tillintetgöra det som någonting var". "Det är tack vare Honom som ni är i Kristus Jesus. Han har för oss blivit till vishet från Gud, till rättfärdighet och helgelse och återlösning, (ni, min kära Saktmodiga, Saliga korinterförsamling). - Kristus är därför e r vishet, kära Saliga, e r rättfärdighet, kära rättfärdighetsförklarade, liksom e r helgelse och återlösning, ni som redan är Kristi heliga och återlösta genom Tron. / Läs 1 Kor 1:26-31 Vilka översvinnliga, gudomliga gåvor redan här nere!

Jesu löfte däremot, att "ärva jorden," syftar i n t e på något av denna världens arv eller goda, utan på salighetsarvet - Kristi och Guds arvingars arv: "nya himlar och en ny jord, där rättfärdighet bor." / 2 Petr 3:13

"Jag vill lova Guds NAMN med sång, och upphöja Honom med tacksägelse!" /Psalt.69:31 - "Ty din nåd är stor allt upp till himmelen och din trofasthet allt upp till skyarna." / Psalt 57:11
A M E N.

Gunnar Z. Byström

Lutherska kristna i Ramallah

Vid ett besök hos arabiska lutherskt kristna vänner i Ramallah på Västbanken ställdes frågan varför så många kristna i västvärlden bara tänker på den judiska staten Israel och glömer sina kristna trossyskon bland araberna.

Faktum är ju att under 400–800-talet var befolkningen flertal i Det heliga landet kristen. De kristna idag är till största delen araber och ättlingar till dessa kristna. På Västbanken har Ramallah, Jerusalem och Betlehem med omnejd en betydande kristen befolkning. Jag svarade att den lutherska bekännelsen tar avstånd från alla idéer om en kommande jordisk lyckotid, där det judiska folket har en avgörande uppgift, men att den tanken är utbredd bland reformerta kristna. – Vår lutherska bekännelse säger ju: ”De fördömer även andra som utsprider judiska läror att de fromma före uppståndelsen skall få herraväldet i världen sedan de ogudaktiga överallt slagits ner.” (Aug. bek. art.17).

Apostlarna och de första kristna utgick helt och hållet från Gamla testamentet för att förstå allt det som skett med Jesus: ”På detta sätt uppfyllde Gud det som han genom alla profeters mun hade förutsagt:

att hans Messias skulle lida” (Apg 3:18). I honom har profetian sin fullbordan. Paulus citerar Jesaja som säger: ”Jessais rotskott skall komma, han som reser sig för att härska över hedningarna. Till honom skall hedningarna sätta sitt hopp (Rom 15:12, Jes 11:1,10). Det Paulus vill visa är att i Jesus Kristus uppfyllde Guds löften ”till fäderna”, och att detta också kom hedningarna till del. Det senare bevisar han bl.a. genom Ps 117:1: ”Gläd er, ni hedningar tillsammans med hans folk” (Rom 15:11).

dvs. fortfarande hörde till det *sanna* Israel (Rom 11:3). På så sätt vakar Gud över att i alla tider det finns judar som håller fast vid Abrahams tro på Guds Messias (Rom kap. 11). De som däremot inte delade – och inte delar – profeternas tro på Guds Messias, de har inte heller Abrahams tro och ingen del i Guds löften.

Det finns många kristna som tror att staten Israel – inte den kristna kyrkan – är profetians uppfyllelse, att det finns *två* Gudsfolk, kristna och judar. De har åter tagit på sig den slöja som hindrar att se att det gamla förbundet är avskaffat genom Kristus (2 Kor 3:14). De tänker att Gud i olika tidsåldrar har skilda handlingsvägar, att den kristna kyrkan är en slags parentes i världsförloppet och att profetian hon Jesaja (och de andra profeterna) egentligen handlar

om ett upprättande av ett jordiskt Gudsrike, där det gamla förbundets judiska folk skall ha en avgörande uppgift, och att staten Israel på något sätt är en del i denna Guds plan. Den kristna arabiska befolkningen blir då människor som helt enkelt hamnat fel i tid och rum: deras tid *är* inte längre, den är ute, ty Det heliga landet är till för judar. Ingen lutheran kan tänka så.

Mats Eskhult

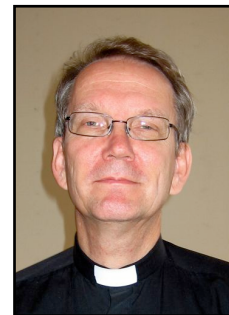

Den Lutherska kyrkan i Ramallah.

Foto: G.Edvardsson

Troende judar och hedningar bildar alltså *ett* Gudsfolk. ”Inte alla som härstammar från Abraham är hans sanna barn” (Rom 9:6) – nej, ”de som tror är Abrahams barn”, oavsett om man är jude eller hedning till härstamningen. Profeten Elia antog att det bara var han som höll ut i tron, men Gud uppenbarade för honom att det fann sju-tusen som inte böjt knä för Baal,

Jobs bok

”Jag vet att min förlössare lever...”

Den som läst Jobs bok ställer sig säkert många frågor: Vad går den ut på? Är Job en lögnare när han säger att han inte syndat? Och vad är egentligen Guds budskap med Jobs bok?

Många frågor har ställts och underligt är det inte, eftersom denna bibelbok rymmer mycket av gåtfulla ord och händelser.

Vi har i S:t Johannes församling i Yxenhult haft bibelstudium över Jobs bok och något av vad vi kom fram till skall här sammanfattas.

Själv har jag läst lite olika litteratur därtill. En viktig sammanställning finns i Hans Möller, Alttestamentliche Bibelkunde, Berlin 1986, och även i Franz Delitzsch kommentar över Jobs bok från 1800-talet. David Hedegård skrev en kort men god sammanfattning i sin Biblisk uppslagsbok. En del därav återfinns också i Illustrerat Bibellexikon från 1967. Av de äldre kommentarerna på svenska bör nämnas Fjellstedts Bibel med förklaringar (1856 ff) liksom också H M Melins Bibel med förklarande anmärkningar (1861). Slutligen, en bok som fått vid spridning är Johannes Lindblom, Boken om Job och hans lidande, Lund 1940. Den har också en hel del av värde, även om boken innehåller en del bibelkritiska kommentarer.

Jobs bok har en annan bakgrund än övriga böcker i den gammaltestamentliga kanon. Så långt man har kunnat finna, står Job och hans sammanhang utanför det egentliga Israel. Bakgrunden finns inte bland de tolv stammarna, utan Job synes vara en efraemit som troligen var släkt med Abraham genom någon av

dennes bröder. Boken i sig och dess språk är inte sentida, utan är

något som kanske till och med har sin upprinnelse från Abrahams tid. Det betyder att Job levde före Mose tid.

Hur det än är med det, så förblir boken för många en gåta, men i tron och i ljuset av Kristi evangelium har den mycket att ge, som vi strax skall se.

Job 1-2

Jobs bok börjar med hans välstånd och fromhet. Där berättas om Job i Us land att han levde ostrafflig, ”fruktade Gud och flydde det onda” (Job 1: 1). Hans ägande var omfattande och det sägs att han var ”mäktigare än någon annan i Österlandet”. Han har söner och döttrar och ofta träffades de och umgicks i goda gästbud. Efter varje tillfälle heter det att Job helgade dem genom att offra brännoffer för var och en av dem, för han tänkte ”Kanhända har mina barn syndat och i sina hjärtan talat förgripligt om Gud.” Så gjorde Job var gång.

Så berättas det att en dag Guds söner (änglarna) kommer inför Gud och åklagaren är med bland dem. Åklagaren är en översättning av det hebreiska ”satán”, och det betyder ”vedersakare”, det vill säga motståndare, således den som gör ont och förleder människan till det och sedan anklagar henne för synd, i detta fall anklagare eller åklagare. Han är den avfallne ängeln, därför räknas han inte till Guds söner, utan han gör sällskap med änglarna för att på det sättet kunna komma nära Gud, men döljande sin avsikt. Det framträder mycket tydligt när Gud frågar honom: ”Varifrån kommer

du?”. Då svarar han nämligen: ”Från en vandring utöver jorden och från en färd omkring den”. Han säger egentligen att han bara är ute och går, och vill därmed inte avslöja för Herren Gud sitt ärende.

Herren känner dock hans syfte och ställer därför den avgörande frågan: ”Har du lagt märke till min tjänare Job? Ty på jorden finns ingen som är så from och rättsinnig, ingen som så fruktar Gud och undviker det onda.”

På detta har åklagaren inget beröm att ge utan tvärtom: ”Är det utan orsak som Job fruktar Gud? Har du inte på allt sätt beskyddat honom och hans hus och allt vad han äger? Du har välsignat hans händers verk, och hans boskapsbjordar breder ut sig i landet. Men räck ut din hand och rör vid allt som han äger. Helt säkert kommer han då att förbanna dig rakt i ansiktet.” (Job 1: 10-11)

Satan vill säga Gud att Job bara ser till sitt välstånd och av den orsaken fruktar Gud, och förändrar Gud hans förhållande, då ska han få se något helt annat.

Här ser vi något av satans avsikt att förleda alla människor, göra dem till hans likar och inte räknar med något annat än att alla ska falla och bli Guds motståndare som han.

Gud är övertygad om att Job inte av den orsaken fruktar Gud. Han vet hur det är ställt med Job, såsom han betygat.

Emellertid låter Gud satan få utrymme för att pröva om hans tankar om Job är sanna: ”Nåväl, allt vad han äger är i din hand, men du får inte rätta ut din hand mot honom själv.”

Satan som haft avsikten att förföra Job och därför förtalat honom inför Gud, träder nu fram med sina gärningar:

”Satan gick då bort från HERRENS ansikte. När sedan Jobs söner och döttrar en dag åt en måltid och drack vin i den äldste broderns hem, kom en budbärare till Job och sade: "Oxarna

gick för plogen, och åsninnorna betade i närheten. Då slog sabbeerna till och rövade bort dem, och folket slog de med svärd. Jag var den ende som kom undan för att berätta det för dig."

Medan han talade kom ännu en budbärare och sade: "Guds eld föll från himlen och slog ner bland småboskapen och folket och förtärde dem. Jag var den

ende som kom undan för att berätta det för dig."

Medan denne talade kom ännu en budbärare och sade: "Kaldeerna ställde upp sitt manskap i tre avdelningar och överföll kamelerna och rövade bort dem, och folket slog de med svärd. Jag var den ende som kom undan för att berätta det för dig."

Medan denne talade kom ännu en budbärare och sade:

"Dina söner och döttrar åt en måltid och drack vin i den äldste broderns hem. Då bröt en stark storm fram från öknen och tog tag i husets fyra hörn, och det rasade samman över folket, så att de dog. Jag var den ende som kom undan för att berätta det för dig."

Då reste sig Job, rev sönder sin mantel, rakade sitt huvud och föll ner på marken och tillbad. Han sade:

"Naken kom jag ur min moders liv, och naken skall jag vända tillbaka dit. HERREN gav och HERREN tog. Lovat vare HERRENS namn!"

Vid allt detta syndade inte Job, han kom inte med någon anklagelse mot Gud."

Jobs drabbas svårt och fortsättningen blir bara värre. Men satan lyckas inte i sin avsikt och Jobs bok ska i fortsättningen visa oss detta.

**Gunnar
Edwardsson**

Träsnitt av Lucas Cranach den äldre och har ingått i gamla testamentets översättning tryckt i Wittenberg under Luthers tid.